

Uchwała Nr XXIX/178/2009
Rady Powiatu Wągrowieckiego
z dnia 25 marca 2009 roku

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Wspierania Rodziny i Dziecka
na lata 2009-2013

Na podstawie art.4 ust.1 pkt 3 i art.12 pkt 11 ustawy z 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2001r. Nr 142, poz.1592 z późn. zm.) oraz art.19 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U. z 2008 r. Nr 115 poz. 728 z późn. zmian.) Rada Powiatu Wągrowieckiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Powiatowy Program Wspierania Rodziny i Dziecka na lata 2009 -2013, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Powiatu Wągrowieckiego

/Krzysztof Migasiewicz/

Załącznik do uchwały Nr XXIX / 178/ 2009
Rady Powiatu Wągrowieckiego
z dnia 25 marca 2009 roku

„Dzieci mają wszystko, z wyjątkiem tego, co im się odbiera”
Jacques Prévert 1900-1977

Powiatowy Program wspierania Rodziny i Dziecka na lata 2009 - 2013

Wągrowiec, 25 marzec 2009 rok

Spis treści:

I. Identyfikacja problemu	str. 3 – 4
II. Krótka identyfikacja sytuacji polskich rodzin	5 - 6
III. Skutki dysfunkcjonalności polskich rodzin	6 –7
IV. Skutki dysfunkcjonalności rodzin – rodzinna i instytucjonalna opieka zastępcza nad dziećmi w Powiecie Wągrowieckim w liczbach - stan na 31.12.2008 rok	7 – 10
V. Przyjęte generalne kierunki rozwoju pomocy społecznej w kwestii opieki nad rodziną i dzieckiem; możliwość aplikowania o środki zewnętrzne	11 – 12
VI. Cele, priorytety i założenia Powiatowego Programu Wspierania Rodziny i Dziecka na lata 2009-2013	13 – 22
VII. Podsumowanie	

I. Identyfikacja problemu

Każde dziecko dla prawidłowego rozwoju fizycznego i emocjonalnego potrzebuje rodziny, która zapewnia mu bezpieczeństwo, otacza miłością i zaspokaja jego potrzeby. W art. 72 ust. 1 zd.1 Konstytucji RP zapisano, że „**Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka**”.

Ustawa zasadnicza nie zawiera jednak katalogu tych praw, w związku z powyższym należy uznać, że zagwarantowane w Konstytucji prawa człowieka i obywatela w takim samym stopniu dotyczą dorosłego człowieka, jak i dziecka (za wyjątkiem praw, które są uzależnione od osiągnięcia odpowiedniego wieku).

Wśród aktów prawnych o charakterze międzynarodowym dotyczącym bezpośrednio praw dziecka, również tych odseparowanych od rodziców, na szczególną uwagę zasługują: **Konwencja o prawach dziecka** przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku (Dz.U. 1991 Nr 120 poz. 526); **Europejska Konwencja o wykonywaniu praw dzieci** sporządzona w Strasburgu 25 stycznia 1996 roku (Dz.U.2000 Nr 107 poz. 1128) oraz **Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę**, sporządzona w Hadze dnia 25 października 1980 roku (Dz.U. 1995 Nr 108 poz. 528 i z 1999 roku Nr 93 poz. 1085). Te konwencje zostały ratyfikowane przez Polskę, co na mocy art. 87 ust. 1 Konstytucji powoduje, że stają się one źródłem obowiązującego w Polsce prawa.

Polska, ratyfikując Konwencję o prawach dziecka, zobowiązała się w art. 9, że zapewni, aby dziecko nie zostało oddzielone od swoich rodziców wbrew ich woli i tylko w przypadku, gdy kompetentne władze, podległe nadzorowi sądowemu, zdecydują zgodnie z obowiązującym prawem oraz w stosownym postępowaniu, że takie oddzielenie jest konieczne ze względu na najlepiej pojęte interesy dziecka, czyli wyjątkowo, gdy zaniedbywanie dziecka przez rodziców zagraża jego życiu czy zdrowiu, albo gdy zachowanie rodziców miałoby nadzwyczaj negatywny wpływ na rozwój intelektualny i fizyczny dziecka.

Ze względu na szczególną rolę rodziny państwo winno otaczać ją ochroną i pomocą zawsze, kiedy zachodzi taka potrzeba.

Najważniejsze formy pomocy udzielanej rodzinie mającej problemy w wypełnianiu swoich zadań zawarto w ustawodawstwie społecznym . W art. 70 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej (Dz.U. tekst jedn. 2008 Nr 115 poz. 728) kolejno wyliczono, że pomocy udziela się w szczególności w formie:

- poradnictwa rodzinnego;
- terapii rodzinnej rozumianej jako działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania przynależnych jej zadań;
- pracy socjalnej;
- zapewnienia dzieciom opieki i wychowania poza rodziną.

Kolejność, w jakiej wskazano możliwe formy pomocy rodzinie , nie jest przypadkowa. Zapewnienie dzieciom opieki i wychowania poza rodziną wymieniono na samym końcu, bowiem jest to forma najbardziej ingerująca w prawa dzieci i stosowana winna być wyjątkowo.

W art. 80 pkt. 6 ustawy o pomocy społecznej ustawodawca podkreśla hierarchię, w jakiej winny być stosowane poszczególne rodzaje pomocy rodzinie , wskazując, że dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej w pierwszej kolejności należy zapewnić tę opiekę poprzez:

- udzielenie pomocy rodzicom naturalnym,
 - a gdy jest to niemożliwe, poprzez umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej;
 - z kolei, gdyby ta forma pomocy okazała się niemożliwa, przepisy dopuszczają wówczas dokonanie umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.
- (w sytuacji, gdy rodzina staje się niewydolna i nie wypełnia swoich podstawowych funkcji , kiedy zamiast wsparciem jest dla dziecka zagrożeniem , konieczne staje się odizolowanie od rodziców).

II. Krótka identyfikacja problemów polskich rodzin

Dokonujące się w Polsce ciągle zmiany, oprócz pozytywnych skutków, powodują pogłębienie wielu negatywnych zjawisk, takich jak: bezrobocie, konieczność migracji za pracę; spadek dochodów ludności, zwłaszcza ludności wiejskiej, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia, ciągle zagrożenie zjawiskiem wykluczenia społecznego.

Zjawiska te stanowią główne determinanty zagrożeń prawidłowego funkcjonowania rodziny, ich efektem jest zepchnięcie całej rzeszy osób i rodzin do systemu pomocy społecznej.

Wiodącym problemem powodującym niski poziom życia rodzin jest nadal bezrobocie. Trudności w znalezieniu pracy mają niestety także ludzie wykształceni, absolwenci szkół wyższych. Długotrwałe bezrobocie oznacza dla rodziny nie tylko drastyczne obniżenie dochodów, ale pociąga za sobą cały szereg dalszych problemów od poczucia krzywdy, frustracji, izolacji społecznej, pogorszenia stanu zdrowia do wzrostu zjawisk społecznie niepożądanych i zachowań patologicznych.

Duża skala bezrobocia powoduje ubożenie znacznej części rodzin, spadek poziomu życia, narastającą agresję w życiu rodzinnym i społecznym oraz szereg patologii społecznych takich jak alkoholizm, narkomania, zażywanie środków psychoaktywnych i inne.

Zjawiska te niestety często prowadzą do rozpadu rodziny, a tym samym do wzrostu liczby rodzin niepełnych, sierot społecznych bądź też pogłębiają bezradność rodzin w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, często prowokują przemoc w rodzinie.

Rodziny te znajdują się w kręgu zainteresowania pomocy społecznej otrzymując wsparcie w ośrodkach pomocy społecznej, ale ze względu na ograniczenia ustawowe liczba rodzin wymagających wsparcia jest znacznie większa, bowiem zgodnie z obowiązującymi przepisami nie kwalifikują się one do świadczeń z pomocy społecznej. Negatywne zjawiska wynikające z trudności na rynku pracy, braku stabilizacji warunków życia i ich drastycznego pogarszania się, poświęcania mniejszej ilości czasu dla rodziny z powodu konieczności ciągłego poszukiwania źródeł zarobkowania w dużym oddaleniu

od miejsca zamieszkania powodują wielkie zagrożenia dla rodzin i są źródłem wielu kryzysów. Dochodząca do tego redukcja szkolnych zajęć pozalekcyjnych i brak efektywnego wykorzystania czasu wolnego, to jedne z powodów, które popychają dziecko w tzw. złe towarzystwo oraz do udziału w nieakceptowanych przez społeczeństwo formach życia.

Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci.

III. Skutki dysfunkcjonalności polskich rodzin w liczbach:

Statystyki są w tym względzie niepokojące i jednoznacznie wskazują, że niestety **w Polsce z roku na rok wzrasta ilość rodzin dysfunkcyjnych.**

Badania naukowe prowadzone przez Instytut Spraw Publicznych także potwierdzają ten niepożądany stan - na przestrzeni 15 lat okresu (lata 1990-2004) transformacji, pomimo dramatycznego spadku populacji dzieci w wieku 0-17 lat (z **11 mln 350 tys.** w 1990 roku do **8 mln 095 tys.** w 2004 roku, czyli o **3 mln 255 tys.**) – populacja dzieci objętych opieką sądów opiekuńczych spadła zaledwie o **700 (!)** dzieci.

Oznacza to znaczny wzrost liczby będących pod opieką sądów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców- z **15,4** (1,5%) do **21,5** (2,2%).

W tym okresie liczba dzieci w rodzinach zastępczych wzrosła z **31,8 tys.** (1990) do **41,8 tys.** (2004) i **43.758 rodzin – 2006 rok** czyli o **10 tysięcy**, co w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców oznacza niemal podwojenie liczby dzieci umieszczonej w tej formie opieki (z **2,8 do 5,2**).

Z kolei w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w analizowanym okresie nastąpił nieznaczny spadek w liczbach bezwzględnych (z **31,9 tys.** do **26,3 tys.;** **25.751 – w 2006 r.**), co oznacza wzrost w proporcji na 1000 dzieci w badanym przedziale wiekowym z **2,8 do 3,2**.

Łącznie w 2004 roku na 1000 dzieci w wieku 0-17 lat w różnych formach opieki zastępczej przebywało **8,4** dzieci , co oznacza niemal podwojenie tej liczby w stosunku do stanu początku transformacji, liczba ta niestety sukcesywnie wzrasta.

Liczby te wskazują na konieczność rzeczywistych działań na rzecz stworzenia dziecku rodziny, w której znajdzie odpowiednie warunki rozwojowe, czy to rodziny biologicznej, czy rodziny adopcyjnej albo też zastępczej.

IV. Skutki dysfunkcjonalności rodzin – rodzinna i instytucjonalna opieka zastępcza nad dziećmi w Powiecie Wągrowieckim w liczbach

- stan na 31.12.2008 rok

1. Rodzinna opieka zastępcza:

Na dzień 31 grudnia 2008 roku na terenie powiatu funkcjonowało **68** rodzin zastępczych, w których przebywało **107** dzieci , w tym:

- **54** rodzin spokrewnionych, obejmujących opieką **73** dzieci w wieku :
 - od 0 do 3 lat – 5 dzieci;
 - od 4 do 6 lat – 5 dzieci;
 - od 7 do 13 lat – 26 dzieci;
 - od 14 do 18 lat – 34 dzieci
 - od 19 do 20 lat - 3 dzieci
- **11** rodzin niespokrewnionych, obejmujące opieką **20** dzieci w wieku
 - od 0 do 3 lat – 2 dzieci;
 - od 4 do 6 lat - 4 dzieci;
 - od 7 do 13 lat –10 dzieci;
 - od 14 do 18 lat – 4 dzieci
- **3** rodziny niespokrewnione zawodowe, obejmujące opieką **14** dzieci;
 - w tym: **1** rodzina zawodowa wielodzietna – **8** dzieci;
 - 1** rodzina zawodowa specjalistyczna – **3** dzieci;
 - 1** rodzina zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego – **3** dzieci

Rodziny zastępcze zamieszkałe poza Powiatem Wągrowieckim sprawowały na dzień 31.12.08 opiekę nad **10** dzieci pochodzącymi z terenu powiatu.

Przekazano tytułem refundacji kosztów kwotę **109.517,70 zł**

Tab. Rodziny zastępcze i dzieci w nich przebywające z uwzględnieniem podziału na gminy:

Miasto/ Gmina	Ilość rodzin zastępczych				Ilość dzieci w rodzinach zastępczych			
	ogółem	w tym:			ogółem	w tym w rodzinach :		
		Spokrewnione	Niespokrewnione	Niespokrewnione zawodowe		spokrewnionych	niespokrewnionych	niespokrewnionych zawodowych
Miasto Wągrowiec	30	27	3	0	41	36	5	0
Gmina Wągrowiec	11	9	1	1	15	11	1	3
Miasto i Gmina Gołańcz	9	5	4	0	15	6	9	0
Gmina Damasławek	1	0	0	1	8	0	0	8
Miasto i Gmina Skoki	13	10	3	0	19	14	5	0
Gmina Wapno	0	0	0	0	0	0	0	0
Gmina Mieścisko	4	3	0	1	9	6	0	3
Razem powiat	68	54	11	3	107	73	20	14

W 2008 roku koszty związane z pobytem dzieci, z terenu naszego powiatu, w rodzinnych formach opieki zastępczej wynosiły :601.387,59zł (tj. przeciętnie miesięcznie na 1 dziecko 563,00 zł).

- 27 rodzin mieszka na wsi, a 41 w mieście;
- 45 rodzin stanowią małżeństwa, 23 rodzin to osoby samotne;
- 79% stanowią rodziny zastępcze spokrewnione z dziećmi, zwłaszcza dziadkowie;

- w rodzinach zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, występują specyficzne problemy związane obniżoną sprawnością fizyczną i psychiczną. Ich aktywność wychowawcza jest w dużym stopniu ograniczona, w tym szczególnie w zakresie pomocy w nauce i rozwijania zainteresowań dziecka oraz kontaktów ze szkołą. Dziadkowie należąc do całkiem innego pokolenia nie rozumieją zachowań wnuków, nie radzą sobie z ich wychowaniem zwłaszcza, gdy wkraczają one w okres dojrzewania.

- 21% stanowią rodziny zastępcze niespokrewnione z dziećmi;

- w rodzinach zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem występują trudności związane z organizacją życia własnej rodziny po przyjęciu dziecka w opiekę zastępczą. Często, mimo odbytych szkoleń i stosownego przygotowania, rodziny te są zaskakiwane niespodziewanymi reakcjami własnych dzieci na nową dla nich sytuację. Pojawiają się też problemy wychowawcze wynikające z wcześniejszych doświadczeń dziecka, także wielce stresujące sytuacje związane z "problemowymi" rodzicami biologicznymi dziecka.

Odrębną, bardzo istotną kwestię stanowi negatywne społeczne postrzeganie rodzin zastępczych – zwłaszcza zawodowych - związane z aspektem finansowym, świadczące o zupełnym braku podstawowej wiedzy przedmiotowej tematyce.

Do najczęstszych przyczyn pobytu dzieci w rodzinach zastępczych należy zaliczyć:

- zawężenie funkcji opiekuńczej rodziny (dziecko zaniedbane);
- rozbicie więzi uczuciowo-rodzinnej (dziecko odrzucone przez rodzinę);
- demoralizację środowiska rodzinnego (dziecko przymusowo zabrane – rodzice pozbawieni prawa opieki),
- dezintegrację strukturalną rodziny (dziecko opuszczone przez małżeństwo rozbite),
- śmierć jednego z rodziców (dziecko półsierota),
- śmierć obojga rodziców (dziecko sierota).

2. Instytucjonalna opieka zastępcza

Do całodobowych placówek opiekuńczo – wychowawczych, kierowane są dzieci pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej w sytuacji, gdy nie było możliwości udzielenie im pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenie ich w rodzinie zastępczej, na mocy postanowienia sądu bądź na wniosek rodziców z uwagi na np.: ich trudną sytuację życiową lub zdrowotną.

W roku ubiegłym centrum, realizując postanowienia sądu, umieściło w placówkach funkcjonujących na terenach innych powiatów **14** dzieci, w wągrowieckiej placówce **21** dzieci (w tym **13** dzieci z powiatu wągrowieckiego).

Na dzień 31 grudnia 2008 roku **37 dzieci** pochodzących z terenu powiatu wągrowieckiego przebywało pod całodobową opieką instytucji opiekuńczo – wychowawczych.

tab. dzieci przebywające w całodobowych placówkach wg miejsca zamieszkania przed umieszczeniem w placówkach - stan na 31.12.2008

	Ilość dzieci w placówkach								
	w tym:								
	ogółem	O st ro łę k a	Po zna ń	Sza mot uły	Stud zieni ec	Sza moci n	Krzyż Wielk opols ki	Piła	Wagr owie c
Miasto Wągrowiec	8				3		3		2
Gmina Wągrowiec	15		1		4	2	0	4	3
Miasto i Gmina Gołańcz	3			2			1		
Gmina Damasławek	-								
Miasto i Gmina Skoki	12	1					3		8
Gmina Wapno	-								
Gmina Mieścisko	-								
Razem	37	1	1	2	7	2	7	4	13

W 2008 roku koszty związane z pobytem dzieci, z terenu naszego powiatu, w placówkach opiekuńczo- wychowawczych wynosiły : **1. 172.126,96 zł**;

- w tym dla 24 dzieci umieszczonych w placówkach poza terenem powiatu wągrowieckiego koszty wynoszą **729.092,56 zł** ,

- dla 13 dzieci umieszczonych w WPOW w Wągrowcu koszty wynoszą **443.034,40 zł**.

V. Przyjęte generalne kierunki rozwoju pomocy społecznej w kwestii opieki nad rodziną i dzieckiem; możliwość aplikowania o środki zewnętrzne

Zadania związane z opieką nad dzieckiem i rodziną po reformie administracyjnej kraju realizowane są zarówno przez samorządy powiatowe i jak i samorządy gminne .

Przejęcie zadań przez powiaty odbywało się etapowo:

- od 1 stycznia 1999 r. przekazano zadania związane z opieką nad dziećmi umieszczonymi w rodzinach zastępczych,
- natomiast od 2000 r. powiaty odpowiedzialne są za prowadzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Samorządy gminne , zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, zobowiązane są natomiast do wykonywania zadań związanych z tworzeniem gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną (zadanie własne o charakterze obowiązkowym art. 17 ust. 1 pkt. 13 ustawy).

Zarówno samorządy gminne jak i powiatowe w pełni odpowiadają za funkcjonowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem, w tym również same finansują działania z tego zakresu z dochodów własnych.

Aby system opieki nad dzieckiem i rodziną przyniósł pożądane efekty i był zgodny z założonymi kierunkami rozwoju w obszarze pomocy społecznej Państwa należy podjąć następujące działania:

- **po pierwsze** - zrobić wszystko aby dziecko pozostało w rodzinie własnej – zgodnie z zasadą pomocniczości nie wyręczając zbytnio rodziców;
- **po drugie** – zapobiegać patologiom społecznym;
- **po trzecie** – tworzyć rodzinne formy opieki zastępczej, tak aby tylko w ostateczności kierować dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych;
- **po czwarte** – przygotowywać wychowanków rodzin zastępczych, a w szczególności wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych do samodzielnego życia.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zapowiedziało, że w ramach Programu Wspierania Jednostek Samorządu Terytorialnego w Budowaniu Lokalnego Systemu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną będzie finansowo wspierało samorządy lokalne

w budowaniu – zgodnych z wytyczonymi kierunkami rozwoju - lokalnych systemów opieki nad dzieckiem i rodziną.

W dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej są środki finansowe na realizację zadań wynikających z Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznego i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży, które przeznaczane są:

- na tworzenie specjalistycznych placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego;
- na rozwój niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych specjalistycznych rodzin zastępczych wychowujących dzieci zagrożone niedostosowaniem społecznym,
- także na tworzenie mieszkań chronionych dla pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo –wychowawczych

V. Cele, priorytety i założenia Powiatowego Programu Wsparcia Rodziny i Dziecka na lata 2009-2013

CEL NADRZĘDNY PROGRAMU:

DZIECI I RODZINY Z POWIATU WĄGROWIECKIEGO OTRZYMAJĄ SYSTEMOWE, INSTYTUCJONALNE WSPARCIE W ZAKRESIE RADZENIA SOBIE W TRUDNYCH SYTUACJACH ŻYCIOWYCH, ZAPOBIEGANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ WSPOMAGANIA PROCESU OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZEGO

Priorytet I:

Rozwój i doskonalenie form i metod pomocy rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań opiekuńczo- wychowawczych

Uzasadnienie

Koniecznym jest podjęcie działań zmierzających do systemowego instytucjonalnego wsparcia rodziny w celu poprawy jej funkcjonowania, życiowego usamodzielnienia, a także zapobiegania zjawisku wykluczenia społecznego jej poszczególnych członków.

W szczególności systematyczna praca socjalna z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, rozwój dostępnego poradnictwa rodzinnego oraz tworzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego na poziomie każdej gminy może przynieść wymierne efekty w postaci zmniejszającej się liczby dzieci wymagających umieszczenia w rodzinach zastępczych i całodobowych placówkach opiekuńczo -wychowawczych.

Niezwykle istotnym problemem pozostaje nadal udzielanie pomocy w formie interwencji kryzysowej osobom i rodzinom znajdującym się w kryzysie oraz ofiarom przemocy .

Natychmiastowa pomoc w postaci interwencji kryzysowej będzie bardziej dostępna , gdy funkcjonujący w strukturach centrum ośrodek interwencji kryzysowej zostanie wsparty interdyscyplinarną współpracą instytucji pomocowych , gminy zaś opracują i będą realizować programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie .

Obok działań prowadzonych w ramach niniejszego priorytetu niezbędnym zdaje się być także edukowanie społeczeństwa poprzez opracowywanie i wdrażanie w szkołach (na każdym szczeblu edukacji) programów psychoedukacyjnych promujących prawidłowe wzorce relacji rodzinnych oraz stałej obecności problematyki rodzinnej w lokalnych mediach.

Działania przewidziane do realizacji w ramach priorytetu nr I

Lp	Zakres	Termin realizacji	Realizator	Partnerzy
1	Samorządy Gmin opracowują i realizują gminne programy profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną	2009-2010	Samorządy Gmin	PCPR, PPP, lokalne instytucje i organizacje
2	Rodziny niewydolne wychowawczo zostają objęte systematyczną pomocą gminnych pracowników socjalnych	2010	Ośrodki Pomocy Społecznej	Lokalne Instytucje i Organizacje
3	Gminy (indywidualnie lub w partnerstwach) organizują działalność placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego	2011	Samorządy Gmin	Organizacje Pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe, lokalne instytucje i organizacje, sponsorzy
4	Gminy (indywidualnie lub w partnerstwach) organizują mieszkania chronione i socjalnie adekwatnie do potrzeb	2011	Samorządy Gmin	Lokalne instytucje i organizacje
5	Gminy organizują poradnictwo rodzinne	2010	Samorządy Gmin	OPS, Lokalne instytucje i organizacje
6	Zwiększa się liczba wolontariuszy wspierających rodziny w procesie opiekuńczo – wychowawczym	2009	Ośrodki Pomocy Społecznej	Szkoły ponadgimnazjalne, wyższe, lokalne organizacje lokalne , instytucje
7	W lokalnej prasie funkcjonuje stała rubryka, w której ukazują się felietony, artykuły, porady dotyczące problemów opiekuńczo-wychowawczych	2010	PCPR	OPS, lokalne instytucje i organizacje
8	Gminy i powiat realizują projekty systemowe uwzględniając działania na rzecz rodzin z małoletnimi dziećmi zagrożonych wykluczeniem społecznym	2009	Ośrodki Pomocy Społecznej, PCPR	instytucje i organizacje
9	Osoby stosujące przemoc w rodzinie mają możliwość uczestnictwa w programach korekcyjno - edukacyjnych	2009	PCPR	Pełnomocnik Wojewody, Lokalne instytucje i organizacje
10	Gminy opracowują i realizują przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz programy ochrony przemocy w rodzinie	2010	Samorządy Gmin	Lokalne instytucje i organizacje
11	Ośrodek Interwencji Kryzysowej zostaje wsparty merytorycznie przez interdyscyplinarny zespół	2009	PCPR	Ośrodki Pomocy Społecznej, lokalne instytucje i organizacje
12	Szkoły na każdym szczeblu edukacji opracowują i wdrażają programy psychoedukacyjne dla uczniów i rodziców, promujące prawidłowe relacje rodzinne	2009	Szkoły podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne	PCPR, MOPS Miejskie i Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

- wzmocnienie rodzin w prawidłowej realizacji procesu opiekuńczo – wychowawczego;
- zwiększenie dostępności do placówek profesjonalnie wspierających rodzinę;
- zwiększenie dostępności w powiecie do różnych form poradnictwa rodzinnego;
- wdrożenie programów psychoedukacyjnych dla uczniów i rodziców wskazujących prawidłowe relacje rodzinne;
- udzielanie natychmiastowej i systemowej pomocy rodzinom znajdującym się w kryzysie;
- zmniejszenie liczby dzieci kierowanych do placówek opiekuńczo – wychowawczych i umieszczanych w rodzinach zastępczych;
- zwiększenie świadomości społecznej w zakresie możliwości radzenia sobie z trudnościami życiowymi;
- zmniejszenie liczby osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- ograniczenie ilości zjawisk przemocy domowej w powiecie wągrowieckim.

Priorytet II:

Rozwój rodzinnej zastępczej opieki nad dzieckiem

Uzasadnienie:

Najodpowiedniejszym środowiskiem wychowawczym dla każdego dziecka jest rodzina. Prawidłowo funkcjonująca rodzina zapewnia dziecku odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego. Zaspokajają istotne potrzeby życiowe dziecka, w tym przede wszystkim potrzebę bezpieczeństwa i miłości.

Wychowując się w rodzinie dziecko ma możliwość uczenia się prawidłowych wzorców życia rodzinnego i społecznego, a rodzice w istotny sposób wpływają na kształtowanie postaw i zachowań młodego człowieka.

Różne okoliczności powodują jednak, iż funkcjonowanie wielu rodzin ulega zaburzeniom, dziecko zostaje pozbawione opieki rodzicielskiej, jego potrzeby nie są zaspokajane, często zagrożone jest jego zdrowie lub życie. Dzieciom, które znalazły się w takiej sytuacji zapewnia się opiekę i wychowanie w pierwszej kolejności w rodzinach zastępczych. W przypadku wyczerpania możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub też umieszczenia w rodzinie zastępczej – jako ostateczne rozwiązanie – na okres czasowy - następuje skierowanie dziecka do placówki opiekuńczo – wychowawczej.

Rodziny zastępcze, w szczególności niespokrewnione – równorzędni partnerzy w realizacji zadań, objęte są wsparciem pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, mediatora, a także pracą wolontariuszy.

Niezbędnym i koniecznym jest sukcesywne pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych zawodowych poprzez między innymi:

- promowanie idei rodzicielstwa zastępczego w środowisku lokalnym przy pomocy lokalnych samorządów oraz mediów ;
- kształtowanie właściwego społecznego podejścia do osób, które podjęły decyzję dotyczącą sprawowania funkcji zawodowej rodziny zastępczej .

Procedury związane z pozyskiwaniem oraz kwalifikacją rodzin zastępczych, a także adopcyjnych znacznie usprawni nawiązanie dłuższej niż roczna umowy o współpracy z ośrodkiem adopcyjno – opiekuńczym.

Ścisła współpraca między instytucjami pomocy społecznej i innymi jednostkami działającymi na rzecz rodziny to warunek efektywnej pracy z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych, a wymiernym jej efektem wspólnych powinny być docelowo „na stałe” powroty dzieci pod opiekę rodzicielską..

Odrębnym problemem pozostaje problem ciągłej dbałości o utrzymanie obowiązujących standardów opieki i wychowania przez całodobową wielofunkcyjną placówkę opiekuńczo-wychowawczą oraz zwiększeniem do 30 miejsc w placówce (wskazanych byłoby, aby były to miejsca w mieszkaniach usamodzielnienia zlokalizowane przy wpow) .

Działania przewidziane do realizacji w ramach priorytetu nr II				
Lp.	Działanie	Termin	Realizator	Partnerzy
1	W powiecie wzrasta liczba zastępczych rodzin niespokrewnionych z dzieckiem	2009-2013	PCPR	OPS, lokalne instytucje i organizacje
2	Rodzaj i liczba zawodowych rodzin zastępczych wielodzietnych, specjalistycznych oraz o charakterze pogotowia rodzinnego odpowiada rzeczywistym potrzebom	2009-2013	PCPR	OPS, lokalne instytucje i organizacje
3.	Idea rodzicielstwa zastępczego jest promowana poprzez lokalne media oraz obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego	na bieżąco	PCPR	Lokalne media, OPS-y,
4.	Z rodzinami zastępczymi i biologicznymi prowadzona jest sukcesywna praca socjalna oraz organizowane jest poradnictwo rodzinne i terapia	na bieżąco	PCPR OPS-y	PPP, OAO,
5.	Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin poszerzone jest o działalność diagnostyczną i terapeutyczną	na bieżąco	PCPR	lokalne instytucje i organizacje
6	Opracowywane i wdrażane są programy pomocy dla rodzin zastępczych, biologicznych oraz usamodzielnianych wychowanków.	na bieżąco	PCPR	lokalne instytucje i organizacje
7.	Podejmowane są działania aktywizujące samopomocową grupę wsparcia dla rodzin zastępczych	na bieżąco	PCPR	lokalne instytucje i organizacje, wolontariusze
8.	Wsparcie rodzin zastępczych w wykonywanych przez siebie funkcjach	na bieżąco	PCPR	lokalne instytucje i organizacje, wolontariusze
9.	Podejmowane są zintensyfikowane działania na rzecz uregulowania sytuacji prawnej dzieci długotrwale przebywających pod opieką rodzin zastępczych lub placówek opiekuńczych	na bieżąco	PCPR	Sąd Rejonowy
10	Instytucje współpracują z rodzinami biologicznymi dzieci objętych opieką zastępczą na rzecz ich powrotu do rodziny	na bieżąco	PCPR, OPS	Sąd Rejonowy, lokalne instytucje i organizacje, wolontariusze
11	W powiecie wągrowieckim funkcjonuje wielofunkcyjna placówka opiekuńczo-wychowawcza na 30 miejsc (z miejscami w mieszkaniach usamodzielnia)	2010-2012	samorząd powiatowy	WPOW, PCPR
12.	Usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i wskazanych placówek otrzymują pomoc w zakresie poradnictwa specjalistycznego, rynku pracy, uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w formie rzeczowej i finansowej.	na bieżąco	PCPR, WPOW PUP samorządy gmin	Lokalne instytucje i organizacje

Oczekiwane efekty realizacji zadań :

- całodobowa placówka opiekuńczo – wychowawcza zwiększa liczbę miejsc oraz utrzymuje obowiązujące standardy;
- rozpropagowanie idei rodzicielstwa zastępczego w powiecie wągrowieckim , którego następstwem będzie wzrost liczby niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych, w tym przede wszystkim rodzin zawodowych;
- wzmocnienie rodzin zastępczych oraz biologicznych w realizacji procesu opiekuńczo – wychowawczego;
- poprawa jakości opieki nad dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej i placówce opiekuńczo – wychowawczej;
- wzrost liczby kandydatów na rodziców zastępczych zastępczych;
- wzrost liczby dzieci powracających pod opiekę rodzin biologicznych;
- życiowe usamodzielnienie większej liczby pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz innych placówek

Priorytet III

Zaktywizowanie organizacji pozarządowych, fundacji i stowarzyszeń działających na rzecz dziecka i rodziny

Uzasadnienie:

W świetle aktualnie obowiązujących przepisów prawa zarówno samorządy gmin jak i powiatu mogą zlecać zadania własne z zakresu pomocy społecznej, udzielając dotacji na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zleconego zadania, organizacjom

pozarządowym prowadzącym działalność w zakresie pomocy społecznej.

Bezsporną zaletą tego rodzaju rozwiązań jest fakt, iż organizacje pozarządowe zrzeszają osoby bezpośrednio i osobiście stykające się z określonym obszarem wymagającym wsparcia, a poza tym organizacje mają możliwość pozyskiwania środków finansowych z innych źródeł na działalność społeczną, co znacznie zmniejsza koszty udzielania pomocy.

Niewielka ilość tego rodzaju podmiotów, a także zbyt mała ich aktywność powodują, że niezbędne staje się propagowanie tworzenia i wspierania na terenie powiatu profesjonalnych organizacji pozarządowych działających na rzecz dziecka i rodziny, a także znaczne rozszerzanie oferty w zakresie programów adresowanych do dzieci i rodzin realizowanych przez w/w organizacje pozarządowe .

Docelowo Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wągrowcu powinno koordynować działalność sektora pozarządowego działającego w obszarze pomocy społecznej, a informacja dotycząca działalności poszczególnych instytucji i organizacji docierać winna do szerszego kręgu odbiorców i potencjalnych klientów poprzez ulotki informacyjne, broszury, media lokalne etc.

Działania przewidziane do realizacji w ramach priorytetu nr III				
Lp.	Działanie	Termin	Realizator	Partnerzy
1	Propagowanie i wspieranie tworzenia na terenie powiatu wągrowieckiego organizacji pozarządowych działających na rzecz dziecka i rodziny	Na bieżąco	PCPR	OPS-y samorządy gmin i powiatu lokalne instytucje i organizacje
2	Rozszerzanie oferty w zakresie programów adresowanych do dzieci i rodzin, wdrażanych przez organizacje pozarządowe i stowarzyszenia	Na bieżąco	Organizacje pozarządowe	Lokane instytucje
3.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie koordynuje działalność organizacji pozarządowych i podmiotów publicznych działających w obszarze pomocy dziecku i rodzinie	2009	PCPR	lokalne instytucje i organizacje
4.	Raz w roku opracowywana jest ulotka informacyjna dotycząca działalności poszczególnych instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny	2009	PCPR	Samorządy gmin lokalne instytucje i organizacje

Oczekiwane efekty realizacji zadań :

- wzrost liczby organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie;
- zwiększenie liczby zadań z zakresu pomocy społecznej, zleconych sektorowi pozarządowemu;
- stworzenie zintegrowanego systemu pomocy dziecku i rodzinie;
- zwiększenie dostępności i uproszczenie procedur związanych z udzielaniem pomocy osobom potrzebującym

Priorytet IV

Podniesienie jakości i efektywności usług świadczonych w zakresie wspierania dziecka i rodziny

Uzasadnienie:

Skuteczna i efektywna praca z rodziną niewydolną wychowawczo, znajdująca się w kryzysie, dotknięta przemocą domową, borykająca się z problemem alkoholowym czy innymi przeciwnościami losu wymaga zaangażowania odpowiedniej ilości profesjonalnie przygotowanych pracowników socjalnych.

Zbyt duża liczba osób i rodzin znajdujących się pod opieką jednego pracownika socjalnego poważnie utrudnia, a niekiedy wręcz uniemożliwia systematyczną pracę socjalną, która w efekcie mogłaby doprowadzić do życiowego usamodzielnienia się osoby czy rodziny.

Ważnym kierunkiem działań jest więc zwiększenie liczby pracowników socjalnych wyspecjalizowanych w zakresie wspierania rodziny zarówno w powiecie jak i w poszczególnych gminach powiatu, stosownie do obowiązujących przepisów prawnych oraz do rzeczywistych potrzeb danego środowiska .

Wraz ze wzrostem ilości pracowników socjalnych winien następować wzrost jakości i skuteczności pracy poprzez stosowanie najnowszych metod w pracy socjalnej, w tym między innymi kontraktów socjalnych. Bardzo istotne jest także zacieśnianie współpracy z innymi podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Przygotowanie merytoryczne pracowników poszczególnych instytucji w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną jest niewystarczające. Istnieje potrzeba ustawicznego doskonalenia się pracowników, podnoszenia poziomu specjalistycznej wiedzy i umiejętności poprzez udział w szkoleniach z zakresu pracy z dzieckiem i rodziną. Tylko wysoce specjalistycznie wykwalifikowana kadra zapewni wysoką jakość świadczonych usług oraz skuteczną pomoc dziecku i rodzinie.

Działania przewidziane do realizacji w ramach priorytetu nr IV				
Lp.	Działanie	Termin	Realizator	Partnerzy
1.	Liczba pracowników socjalnych odpowiada przepisom prawnym oraz rzeczywistym potrzebom	Na bieżąco	OPSy PCPR	Samorządy gmin i powiatu
2	Pracownicy socjalni podnoszą jakość i skuteczność pracy poprzez permanentne doszkącanie, specjalizację oraz stosowanie kontraktów socjalnych jako narzędzia pracy	Na bieżąco	OPSy PCPR	Lokalne instytucje i organizacje
3	Pracownicy wszystkich instytucji pomocowych biorą udział w szkoleniach związanych z tematyką pomocy wspierania dziecka i rodziny.	Na bieżąco	jednostki pomocy społecznej , placówki oświatowe, służby zdrowia	

Oczekiwane efekty realizacji zadań:

- wzrost jakości i skuteczności świadczonych usług;
- podniesienie kwalifikacji pracowników poszczególnych instytucji adekwatnie do potrzeb wspieranych dzieci i rodzin;
- zapewnienie profesjonalnej pomocy w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną w powiecie wągrowieckim;
- zwiększenie ilości czasu przeznaczonego na bezpośrednią pracę z dzieckiem i rodziną;
- kompleksowa i skuteczna pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo.

VII. Podsumowanie

Koordynatorem działań na rzecz dziecka i rodziny w Powiecie Wągrowieckim ujętych w Programie jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wągrowcu w konsultacji z Miejskimi i Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej.

Realizatorami Programu są wszystkie wskazane organy administracji zarówno samorządowej oraz rządowej, z uwzględnieniem organizacji pozarządowych.

Program sporządzono w oparciu o następujące akty prawne i lokalne źródła prawa:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2008 Nr 115 poz. 728) ;
- rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 roku r. w sprawie placówek opiekuńczo - wychowawczych (Dz. U. 2007 Nr 201 poz. 1455);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2005 Nr 180, poz.1493);
- rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 8 marca 2005 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. 2005 Nr 43 poz. 418);
- rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. 2005 Nr 6 poz. 45);
- rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 18 października 2004 r. w sprawie rodzin zastępczych (Dz. U. 2004 Nr 233 poz. 2344);
- rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. 2005 Nr 77 poz. 672)
- Strategia Rozwoju Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego
- Strategia Rozwoju Powiatu Wągrowieckiego;
- Strategia Rozwoju Pomocy Społecznej w Powiecie Wągrowieckim na lata 2002-2010;
- Miejskie i Gminne Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych

Konsultanci założeń programowych:

Dębowska Grażyna	- GOPS Wągrowiec
Domagalska Hanna	- MGOPS Gołańcz
Grzewińska Anna	- GOPS Damasławek
Popiel Anna	- GOPS Wapno
Seidler Maria	- MGOPS Wągrowiec
Tomaszewski Grzegorz	- MGOPS Gołańcz
Witucka Grażyna	- GOPS Mieścisko
Woźniak Irena	- MOPS Wągrowiec

Dokument sporządził zespół roboczy PCPR Wągrowiec :

- Edyta Owczarzak, Irena Kotwica, Loreta Seemann, Marta Tańska-Końska